

ספרי' – אוצר החסידים – ליונאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעת הסעודות דחג הסוכות;

יום ב' דחג הסוכות – ה'תשכ"ט

יוצא-לאור לחג הסוכות, ה'תשע"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל

פתח דבר

לקראת חג הסוכות הבעל"ט — הננו מוציאים לאור ר"ד מסעודות חג הסוכות וחלק מהתועודות יום ב' דחג הסוכות ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ג תשרי, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2014 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2014

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

בס"ד. ר"ד בעת הסעודות דחג הסוכות, ה'תשכ"ט.

רשימה פרטית בלתי מוגה

ליל א' דחג הסוכות

א. הרש"ג שאל אודות מ"ש בספר המנהגים¹ שטובלים פרוסת המוציא בדבש בשני ימים טובים דחג הסוכות ובהושענא רבה, אבל בחול המועד — מהיכי תיתי, דלכאורה, חול המועד הוא באמצע הענין, וכיון שבתחלתו ובסופו טובלים בדבש, למה לא עושים כן גם באמצעיתו? והשיב כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבחז"מ אין חיוב של קביעות סעודה².

ב. הרש"ג שאל אודות מנהג חב"ד להרבות בהדסים³ (ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שענין זה נזכר כבר בדברי הרמב"ם⁴), מהו טעם ההוספה במספרים מסויימים? ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: ד' — הוספה על המספר המקורי (ג'), י"ב — י"ב גבולי אלכסון, י"ג — י"ג מדות הרחמים, כ"ו — הגימטריא דשם הוי"ו. (והוסיף:) בפע"ח⁵ נזכר גם מספר ס"ח (בגימטריא "חיים". ועם הכולל — ס"ט, הגימטריא ד"הדס"), אבל מכ"ק מו"ח אדמו"ר לא שמעתי מספר זה⁶.

הרש"ג שאל אודות המנהג-הידור להחליף ההדסים⁷, האם אדמו"ר מהוריי"צ הי' מחליף ההדסים בחול המועד או בהושענא רבה. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהי' מחליף בחול המועד, לפעמים — כולם, ולפעמים — רק חלקם.

ג. הרש"ג הזכיר אודות המנהג להרבות בצדקה בערב סוכות⁸, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: לא ראיתי שכ"ק מו"ח אדמו"ר ינהג כן⁸. ועד"ז בנוגע לחנוכה, ופלא גדול יותר, כיון שהמנהג להרבות בצדקה נזכר בשו"ע⁸.

(5) שער הלולב פ"א.

(6) ראה גם ספר המנהגים ס"ע 65.

(7) ראה גם תו"מ שם ע' רסב. וש"נ.

(8) ראה ר"ד ליל א' דחה"ס (בעת הסעודות) דאשתקד ס"ב (תו"מ חנ"א ע' 96). וש"נ.

(1) ע' 67.

(2) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סקפ"ח ס"י. וש"נ.

(3) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קסג. וש"נ.

(4) הל' לולב פ"ז ה"ז.

[נזכר גם ענין "צלא דמהימנותא" (ביחס ל"מיכלא דמהימנותא"¹⁰), שהו"ע המקיף כו'.]

ואח"כ אמר: כשהזכרתי פעם המנהג להתחיל להתעסק בעשיית הסוכה במוצאי יוהכ"פ¹¹, אמר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבוע מסמר וכיו"ב, אבל לפועל לא הקפיד בעצמו על זה.

הרש"ג שאל אודות המנהג¹² לקנות ד' המינים מיד במוצאי יוהכ"פ, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שלא שמע שמקפידים על זה.

ד. א' המסובים הזכיר מ"ש בשו"ע אדה"ז¹³ ש"צריך כל אדם לכיין בשיבתו בסוכה שיושב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שצונו לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים", ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהמקור הוא בדברי הב"ח¹⁴, בכתבו ש"לא קיים המצוה כתיקונה אם לא ידע כוונת מצות סוכה", ומוסיף שכן הוא גם בנוגע לציצית ותפילין.

ולהעיר, שבנוגע לתפילין יש עוד חידוש בדברי רבינו הזקן — שמלבד הכוונה ש"ישעבד להקב"ה הנשמה שהיא במוח וגם תאות ומחשבות לכו לעבודתו יתברך", צריך לכיין "שצונו הקב"ה לכתוב ד' פרשיות אלו וכו"¹⁵.

בהמשך להמוזכר אודות תפילין, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א¹⁶:
"איך קאָך זיך דאָך אין תפילין"!

א' המסובים סיפר אודות הפעולה דהנחת תפילין עם פלוני, שע"ז התחיל להתקרב לשמירת התומ"צ, כשרות וכו'¹⁷. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שאיתא בזהר¹⁸ שרצועות התפילין הם כמו הרצועות שבהם קושרים את היצה"ר (הנקרא כלב¹⁹). והזכיר גם המבואר בחסידות²⁰ שרצועות הם הספירות כו'.

ה. כ"ק אדמו"ר שליט"א שאל את א' המסובים שיצא לאחרונה

15) אור"ח סכ"ה סי"א. וראה גם תו"מ שם ע' 57. וש"נ.

16) ראה גם מכתב בדר"ח אדר שנה זו (אג"ק חכ"ו ע' ק). תו"מ חנ"ב ע' 54.

17) ראה גם תו"מ חנ"א ע' 289.

18) ח"ג רלח, א (ברע"מ). רפכ, ב ואילך. תקו"ז בהקדמה (ג, א. ט, א. יב, א).

19) ראה ב"ר פכ"ב, ו. רע"מ שם.

20) ראה זח"ג רנו, א. שם רלו, ב. הובא באוה"ת עקב ע' תרכח ואילך. ועוד.

9) ראה זח"ג קג, א.

10) זח"ב קפג, ב.

11) ראה תו"מ שם ע' קסא. וש"נ.

12) מובא בנטעי גבריאל הל' יוהכ"פ

פס"ח ס"ה. וש"נ.

13) אור"ח סתרכ"ה. וראה גם ר"ד ליל א'

דחה"ס (בעת הסעודה) תשכ"ו ס"ג (תו"מ

חמה"ע ע' 59). וש"נ.

14) שם.

מרוסיא, אם בהיותו ב"מחנות" ("לאַגער") היתה לו אפשרות לקיים מצות סוכה, וכשהשיב בשלילה, אמר:

איתא בלקו"ת פ' שמיני²¹ ש"רשב"י כשהי' במערה .. לא הי' יכול לקיים במעשה .. אכילת מצה בפסח .. וסוכה כו", ופעל זאת ע"י עבודה רוחנית "בכוונת הלב לייחד יחודים עליונים כו".

(והוסיף:) יש לציין שהשנה התירה ממשלת רוסיא לראשונה להכניס אתרוגים לקראת סוכות. — אשתקד רק העלימו עין, בהתייחסם לאתרוגים כמו לפירות רגילים, אבל השנה נעשה הדבר באופן רשמי. ועד כדי כך, שכבר הביאו את האתרוגים, שאל ה"קונסול" — גוי — היכן שאר המינים?! ... — גם הגוי יודע כבר שצ"ל ד' מינים! ...

ו. א' המסובים הזכיר את דברי אדמו"ר מהוריי"צ בחג הסוכות תש"א אודות ה"אושפיזין החסידיים"²², ומנה שמותיהם. ובהזכירו "אדמו"ר מהר"ש", העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבודאי לא אמר בלשון "מהר"ש", אלא כדרכו: אאזמו"ר ("דער זידע").

ז. דובר אודות הגאון הרגצ'ובי שחיבה יתירה נודעת לו מכ"ק אדמו"ר שליט"א, ואמר:

היתה לו דרך נפלאה ("א געוואַלדיקע") בלימוד התורה שלא מצינו דוגמתה במשך מאה וחמישים או מאתיים שנה! — בקיאם, היו הרבה, אבל החידוש בדרך הלימוד שלו — שהי' מוצא בכל ענין בתורה "כלל" (או ענין כללי) שנוגע ושייך לכל שאר עניני התורה.²³

ודוגמתו בתורת החסידות — אצל הצמח צדק, שבנוגע לכל ענין מוצא "אימרה" ("א וואָרט") מאדמו"ר הזקן, מאדמו"ר האמצעי כו'.

כשזכר אודות כתבי הרגצ'ובי שנדפסו עוד בחייו, סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א: שמעתי מא' שהי' בשעת מעשה, שבעת הדפסת הכתבים התקשר המדפיס לרגצ'ובי ואמר לו שנשארו ב' עמודים רקים, ואמר לו הרגצ'ובי: המתן רגע ("וואָרט וואָרט"), מיד אביא עוד כתבים! ...

(נסמן בתו"מ חמ"ו ע' 51) שכל מצוה כלולה מכל המצוות, וזהו הטעם ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה" (סוכה כה, סע"א. וש"נ) — לא בגלל שאינו מחוייב בה, אלא בגלל שגם מצוה זו נכללת במצוה שעוסק בה.

21) יח, א.

22) ראה גם ר"ד ליל א' דחה"ס דאשתקד בעת הסעודות בסופה (תו"מ חנ"א ס"ע 96). וש"נ.

23) ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 270 הערה 90. וש"נ. — ולהעיר גם מהמבואר בחסידות

א' המסובים הזכיר אודות הנהגתו באופן של חומרות וזהירות, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שענין זה קשור עם שרש נשמתו ממדת הגבורה, כמבואר בהקדמה לתניא בנוגע לב"ש וב"ה. כן נזכר שנאמר עליו התואר "שר התורה"²⁴, וכן שזכה לקבל ברכה מהצמח צדק²⁵.

* * *

יום א' דחג הסוכות

ח. הרש"ג אמר בנוגע לשמחת בית השואבה שהבחורים יכולים לשמוח ע"י "יינה של תורה", אבל מה יעשו הבעלי-בתים? ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: מחד גיסא — גם בעלי-בתים יכולים ללמוד תורה; ומאידך גיסא — "יינה של תורה" אינו ענין לשמחת בית השואבה וכללות הענין דשמחת יו"ט, "ושמחת בחגך"²⁶, שצ"ל ביין כפשוטו. הרש"ג שאל מהו ענין השמחה בליל א' דחג הסוכות, לפני שמחת בית השואבה שמתחילה בליל ב', ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבליל א' ישנו כללות הענין דשמחת יו"ט²⁷.

ט. הרש"ג שאל אם יכול להיות ענין השמחה מצד קבלת עול, והזכיר מענה אדמו"ר מהוריי"צ²⁸ על השאלה אודות המבואר בחסידות שהעבודה דשמע"צ היא בב' ענינים: קבלת עול ושמחה, דלכאורה הם הפכיים — שזהו מצד ענין התורה שמאחדת ב' הפכים. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יש לעיין בזה, דלכאורה, ענין התורה שייך (לא כ"כ לשמע"צ, אלא) בעיקר לשמח"ת, שהוא ענין בפ"ע (אף שגם בליל שמע"צ עורכים הקפות, ובארץ ישראל שמע"צ ושמח"צ הם ביום אחד).

ובנוגע לעצם השאלה — הרי מבואר בהמשך תרס"ו²⁹ בענין עבד נאמן, שמצד קבלת עול יכול להיות אצלו גם ענין התענוג, ועאכו"כ שמחה (שהרי תענוג הוא למעלה משמחה), והיינו לפי שענין הקב"ע, שמבטל את מציאותו ומקבל עליו עולו של הקב"ה, גדול כחו לשלוט על כל כחות הנפש (לא רק על כח המעשה).

24) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 315 הערה 6. (הסעודות) דאשתקד ס"ה (תו"מ חנ"א ע' 97).

25) סה"ש תש"ב ע' 108. וראה גם תו"מ וש"נ.

26) סה"ש תש"ב ע' 6.

27) פ' ראה טז, יד. 28) סה"ש תש"ב ע' 6.

29) ע' שט ואילך.

(לאחרי ברכת המזון הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א והבהיר): ומשנ"ת בשיחה הנ"ל שזהו מצד ענין התורה — הרי זה בנוגע למי שאינו בדרגת עבד נאמן.

י. א' המסובים שאל מהו החידוש בענין ד"תמליכוני עליכם"³⁰ לגבי ענין המלכות שישנו בכל השנה כולה, כמו שאומרים ב"תהלה לדוד" (ג"פ בכל יום) "מלכותך גו"³¹, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהענין ד"מלכותך כל עולמים" שבכל השנה הוא רק בנוגע לחיצוניות העולמות (והסביר, שישנו "עולם", ישנם ישיבות, תלמודי תורה ובתי מדרשות כו', אבל זהו רק חיצוניות כו').

יא. א' המסובים סיפר מה שאמר אדמו"ר מהוריי"צ²⁷ בנוגע ל"אושפיזין", שמי שיש לו "עינים מאירות" ("ליכטיקע אויגן"), יכול לראותם! ושאל, דלכאורה — ממה־נפשך: מי שרואה — רואה, ומי שאינו רואה — מה נוגע לו לידע שיש מי שרואה?

ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (לאחרי שהדגיש החידוש שישנו מי שרואה³², ולא בעצם המציאות, שהרי מציאות העצמות ישנה בכל מקום, אלא שלא רואים): הרבה יותר נעים ("ס'איז געשמאָקער") כשיודעים שישנו מישהו מהמסובים שרואה!...

* * *

ליל ב' דחג הסוכות

יב. א' המסובים שאל אודות עשרת הניגונים של רבינו הזקן, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שיש ניגונים שמיוחסים לרבינו הזקן אבל לא נתברר אם הם בכלל עשרת הניגונים, ולכן, בספר הניגונים ניתוסף עוד ניגון אחד (י"א) שגם הוא מיוחס לרבינו הזקן³³.

יג. הרש"ג: מבואר בחסידות³⁴ בענין יו"ט שני של גלויות, ש"אותה ההארה המאיר בחו"ל בשני ימים, מאיר בא"י ביום אחד, לקורבתו אל מקורו", אלא "שבחו"ל (מצד ההגשמה כו') אינם יכולים לקבל ההארה ביום אחד כמו שמקבלים בא"י, אלא צ"ל יום שני".

(ז) — שגם כאן החידוש הוא בענין הראי', שענין החורבן לא הסתיר כלל.
(33) ראה ספר הניגונים ח"א ע' מג (מפתח הניגונים בתחלתו).
(34) לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ג. וראה דרמ"צ (הוצאת תשנ"ט) קצח, א ואילך.

(30) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.
(31) תהלים קמה, יג.
(32) והזכיר גם המאמר הידוע שמביא ר' הלל בשם ר' אייזיק מהאמיל ששמע מרבינו הזקן, "שלפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל" (פלח הרמון שמות ע')

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ענין זה הובא מ"הרמ"ק בספר אור נערב", ולעת-עתה לא מצאתיו בספר זה.

הרש"ג: עפ"ז צריך להבין ההלכה בנוגע לבן א"י שבא לחו"ל, או בן חו"ל שבא לא"י, שתלוי אם דעתו לחזור³⁵, דלכאורה, הרי זה ענין ששייך למקום שבו נמצא — אם זהו מקום שאפשר לקבל ההארה ביום אחד אם לאו, ומה נשתנה בכך שדעתו לחזור?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ידוע שבמקום שמחשבתו (ורצונו) של אדם, שם הוא נמצא³⁶, שכן, מציאותו של יהודי היא — לא החומריות, "די שטיקל ברויט"... אלא הרוחניות. ולכן, גם בהיותו בחו"ל, אם דעתו לחזור, הרי זה כמו שנמצא בא"י.

ואין לתמוה על כך שבחו"ל יכול להיות מעמד ומצב כמו בא"י — שהרי גדולה מזו מצינו (בלקו"ת ביאור ע"פ שוש אשיש³⁷) ש"יש אור אצילות למטה", כדמוכח מזה ש"במשה רבינו ע"ה הי' מאיר .. אצילות בבחינת גילוי למטה" (ועד שגם בעמדו לפני פרעה, שהי' בעמקי הקליפות, עמד על עמדו במצב ששכינה מדברת מתוך גרונו³⁸), ועד"ז מצינו ש"אור גן עדן מתפשט סביב כל אדם"³⁹; והרי ריחוק הערך שבין עוה"ז לג"ע ואצילות הוא הרבה יותר מריחוק הערך דחו"ל לא"י!

(והוסיף:) אך יש שאלה אחרת בנוגע ליו"ט שני של גלויות — שלכאורה היו צריכים לעשות יו"ט שני גם בכל המקומות שבא"י⁴⁰ שבהם לא היו מושבות בני"י בזמן שהיו מקדשים ע"פ הרא"י (ובמילא לא הגיעו שלוחי ב"ד לשם)⁴¹, שבזו נכללת גם העיר תל-אביב!...

והרי זה דבר פלא — שמקומות אלו חייבים בתרומות ומעשרות, ואעפ"כ, צריכים לעשות בהם יו"ט שני של גלויות!

יד. כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר (במענה על שאלות המסובים), שאין מנהגנו לענות "אמן" אחר "ובטובו חיינו"; ובנוגע ל"הרחמן", אומרים הן הנוסח של יו"ט ("ינחילנו ליום שכולו טוב"), והן הנוסח של חג הסוכות ("יקים לנו את סוכת דוד הנופלת").

39) ע"מ מאמר חקו"ד ח"ב פ"ב. — הובא בתניא אגה"ק ב"י לסי' ז"ך (קמז, א).

40) נזכר גם אודות המקומות החדשים שכבשו לאחרונה.

41) ראה אנציק' תלמודית (כרך כג) ערך יו"ט שני של גלויות ס"א (ע' ק ואל"ך). וש"נ.

35) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ו ס"ז ואילך. וש"נ.

36) ראה כתר שם טוב בהוספות סמ"ח. וש"נ.

37) נצבים מט, ב.

38) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

טו. הרש"ג שאל אודות היתר ללקיחת משקה כדי לשמוח בשמחת בית השואבה, וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴², שמספרים⁴³ אודות גרונו, שהי' מתוועד באופן שהשומעים לא לקחו משקה כלל, וגם הוא בעצמו לא לקח הרבה; על השולחן היתה מונחת כוסית ("קעלעשיק") אחת, ולפעמים לא סיים לשותות כולה. והעיקר — שההתוועדות פעלה פעולתה!

* * *

יום ב' דחג הסוכות

טז. הרש"ג שאל מדוע לא נזכר בספר המנהגים מ"ש בשיחת ליל ב' דחג הסוכות תרצ"ז⁴⁴, שבאמירת "אין כאלקינו" בכל יום מורידים את הטלית מעל הראש. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שספר המנהגים נערך בחפזון, ולא הספיקו להכניס כל המנהגים, ובעזה"י יצא לאור חלק שני⁴⁵.

יז. א' המסובים שאל: מי שדילג תיבה א' בהלל, האם מותר לו לסיים הברכה "מלך מהולל בתשבחות", ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הרי "אין מברכים לגמור את ההלל", אלא "לקרוא את ההלל" ("שמא ידלג תיבת אחת... (ו)הרי לא גמרו כולו")⁴⁶. וא"כ, הרי זה כמו בקריאת התורה, שהעולה לתורה מברך לאחרי' גם אם דילג (ולא שמע) פסוק אחד, כיון ששמע ג' פסוקים⁴⁷.

ואף שגם במגלת אסתר מברכים על מקרא מגילה, ומ"מ, מי שדילג כו' לא יצא י"ח⁴⁸ — אינו דומה הלל למגלת אסתר (אף ש"קרייתא זו הלילא"⁴⁹), כיון שהלל נתחבר ע"י כמה אנשים (כדאיתא בגמרא במסכת פסחים⁵⁰), משא"כ מגלת אסתר.

46) שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ח ס"ב.

47) ראה שו"ע או"ח סקל"ז ס"ג.

48) שם סתר"צ ס"ו.

49) מגילה יד, א.

50) קיז, א.

42) באמרו: "ציט מיר ניט פארן צונג"...

43) ראה הנסמן בתו"מ חל"ו ע' 352

הערה 126.

44) סה"ש תרצ"ז ע' 163.

45) ראה גם תו"מ חנ"ד ס"ע 51.

בס"ד. שיחת יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"ט.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. אצל בני"י ישנם בכללות ב' קוין: קו התורה — מלמעלה למטה, וקו התפלה — מלמטה למעלה.

[ובכל אחד מהם יכולים לפעול בעילוי אחר עילוי — לא מבעי בנוגע לקו התפלה, שלהיותה מלמטה למעלה, הנה גם לאחרי שנתעלה, יכול להוסיף ולהתעלות לדרגא נעלית יותר, כמ"ש "ילכו מחיל אל חיל", אלא גם בנוגע לקו התורה שהיא מלמעלה למטה, שהרי גם בזה יש צורך בענין של הכנה כדי שההמשכה למטה תהי' כדבעי למהוי, שזהו ע"י ענין התפלה, "סולם מוצב ארצה"²].

וכללות החילוק ביניהם — שבתורה צריך תמיד להוסיף ענינים חדשים, "לאפשא לה"³,

— ולכן, אי אפשר לצאת י"ח מצות תלמוד התורה ע"י לימוד ענין אחד בתורה ריבוי פעמים, מאה פעמים ואחת⁴; בודאי נחשב גם זה ללימוד התורה, וצריך לברך לפני"ז ברכת התורה, אבל עיקר החיוב דתלמוד תורה [שעי"ז נעשה ייחוד נפלא שאין יחוד כמוהו כו"] (גם בלימוד שאר חכמות), כמבואר בתניא⁵] הוא דוקא באופן שמוסיף ענינים חדשים בתורה —

משא"כ בתפלה — הרי אדרבה: נוסח התפלה הוא בשוה בכל יום (וג"פ ביום), ללא שינויים, כמ"ש הרמב"ם⁶ שבתחילה הי' כל אחד מתפלל "לפי כחו .. כפי יכלתו", עד שעמדו אנשי כנסת הגדולה ותיקנו נוסח אחד לכל בני"י: "שלש ראשונות שבח לה', ושלש אחרונות הודי', ואמצעיות .. שאלת כל הדברים לכל חפצי איש ואיש כו"⁷.

וטעם הדבר שבתפלה יכול להיות נוסח שוה בכל יום — לפי שישנו ענין החידוש בנוגע לניצוצים המתבררים, שבכל יום מתבררים ניצוצים חדשים כו"⁸.

אמנם, אף שבתורה צ"ל ענין של חידוש דוקא, "לאפשא לה",

1) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק בסופן.

2) ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).

3) זח"א יב, ב. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"א. וש"נ.

4) ראה חגיגה ט, ב. תניא פט"ו.

5) פ"ה. וראה תו"מ חני"ג ע' 284 הערה

185. וש"נ.

6) הל' תפלה פ"א ה"ב-ג.

7) שם ה"ד.

8) ראה תו"א מקץ לח, ג. לט, ד. ובכ"מ.

מ"מ, יש ענין וצורך לחזור גם על דברים שכבר נאמרו לפניו, ובפרט שמאז שדובר על זה בפעם האחרונה עברה כבר שנה שלימה, "זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף", הרי בודאי שיש מקום לחזור על הדברים.

ב. ובכך:

דובר כמ"פ¹⁰ שנוסף על כללות הענין ד"מועדים לשמחה" שישנו בכל יו"ט, יש שמחה נוספת בחג הסוכות, שלכן נקרא "זמן שמחתנו", משא"כ חג הפסח, שנקרא "זמן חרותנו".

ונוסף לזה יש גם שמחה יתירה ששייכת ליום שני דחג הסוכות — "שמחת בית השואבה", שהיתה מתחילה "במוצאי יום טוב הראשון של חג"¹¹. ואף שעומדים עתה ביום שני, ולא בלילה, הרי זה עדיין באותו ענין, כמובן מדברי הגמרא¹² "כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, כיצד, שעה ראשונה וכו' משם וכו' מכאן ואילך לשמחת בית השואבה", ובפרט שעומדים עדיין קודם חצות היום, כך, שישנו העילוי דיום שני.

ואף שכאשר "מפני חטאינו גלינו מארצנו"¹³, אין מקיימים שמחת בית השואבה בפועל ובגלוי כמו בזמן הבית, הרי יש גם מעלה בשמחת בית השואבה כפי שנעשית בזמן הזה, ובלשון הידוע: "קלקלתנו זוהי תקנתנו"¹⁴, שכיון שאין ההגבלה ד"החליל .. שאינו דוחה .. את יום טוב"¹⁵, יכול להיות הענין דשמחת בית השואבה ביו"ט גופא¹⁶.

ג. ויה"ר ששמחה זו תהי' פורצת גדר¹⁷,

ומזה יומשך על כל השנה כולה — שיוכל להיות לימוד התורה מתוך הרחבה, ועד להרחבה מבחי' "ענני במרחב י"ה"¹⁸, מרחב העצמי¹⁹, ובאופן שיומשך ה"מרחב" גם למטה כפשוטו — שהקב"ה יוציא את כל אחד מישראל מהמדידות וההגבלות שלו, ולכל לראש — היציאה מן הגלות אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ואז תהי' גם שמחת בית השואבה כפשוטה, בהידור ובשלימות.

* * *

9) נח ח, כב.	15) סוכה נ, סע"א (במשנה).
10) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס דאשתקד ס"ג (תו"מ חנ"א ע' 111). וש"נ.	16) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ס הנ"ל (תו"מ שם ע' 112). וש"נ.
11) סוכה נא, סע"א (במשנה).	17) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.
12) שם נג, א.	18) תהלים קיח, ה.
13) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.	19) ראה ד"ה מן המיצר אעת"ר (סה"מ
14) ע"ד שבת פ, ב (ועוד): "קילקולו זהו תיקונו".	אעת"ר ע' א ואילך). תרצ"ז (סה"מ תרצ"ז ע' 154 ואילך).

ד. בחג הסוכות ישנם ענינים מיוחדים שלא מצינו בחג הפסח ובחג השבועות (כשם שבחג הפסח וחג השבועות ישנם ענינים שלא מצינו בחג הסוכות), ובזה גופא, הנה מלבד הענינים ששייכים לתוכן השם "חג הסוכות", יש גם ענינים שהם שונים ומשונים לגמרי מהענינים השייכים לתוכן השם "חג הסוכות".

וכמו הענין המובא בהפטרת יום ראשון דחג הסוכות ע"ד השייכות של הגוים לחג הסוכות: "והי' כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלים ועלו מידי שנה בשנה .. לחוג את חג הסוכות"²⁰.

[וענין זה מצינו בנוגע לחג הסוכות דוקא, ולא בשאר הענינים, ואדרבה: בדרך כלל, אין לגוי שייכות לעניני התומצ, ועד כדי כך, שכאשר גוי מוסיף ומקיים מצוה שלא נצטווה עלי', הרי זה עבורו ענין של היפך החיים²¹].

ואף שענין זה יהי' רק לעתיד לבוא, הרי כיון שהתורה הזאת לא תהא מוחלפת²², אי אפשר לומר שלעת"ל יהי' שינוי בתורה, ועכצ"ל, שהשייכות של הגוים לחג הסוכות היא גם עכשיו.

ואכן מצינו ענין זה גם בפשוטו של מקרא,

— ובהקדים, שאע"פ שהתורה נחלקת לד' חלקים פשט רמז דרוש סוד, כנגד ד' עולמות אבי"ע²³, הרי היא "תורה אחת"²⁴, ולכן, כל ענין שבחלק הסוד שבתורה, מוכרח להשתקף גם בחלק הפשט, כשם שכל ענין שבעולם האצילות מוכרח להשתקף בעולם העשי' —

שבחג הסוכות היו מקריבים שבעים פרים, כנגד שבעים אומות העולם²⁵, ובאופן שהקרבת הפרים בחג הסוכות פעלה אצל אוה"ע חיות וקיום כו', כדאיתא במדרש²⁶ "אילו היו אוה"ע יודעים מה הי' המקדש יפה להם, קסטרויות היו מקיפים אותו כדי לשומרו כו'".

וענין זה ישנו גם בזמן שאין ביהמ"ק קיים — כמ"ש²⁷ "ונשלמה פרים שפתינו", שע"י התפלה ("שפתינו") פועלים את כל הענינים שהיו נעשים ע"י הקרבת ה"פרים", ועד שע"ז באים לבנין ביהמ"ק לעתיד לבוא, ש"שם נעשה לפניך .. כמצות רצונך"¹³.

ה. וענינו בעבודת כל אחד מישראל:

(20) זכרי' יד, טז. (25) סוכה נה, ב. הובא בפרש"י עה"ת

(21) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"י ה"ט. פינחס כט, יח.

(22) עיקר הט' מ"ג העיקרים. ועוד. (26) במדב"ר פ"א, ג.

(23) נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 36. (27) הושע יד, ג.

(24) לשון הכתוב — בא יב, מט. ועוד.

כשם שישנם גוים כפשוטם, כמו"כ ישנו גם ה'גוי' שבכל אחד מישראל²⁸ — "אל זר אשר בקרבך"²⁹, ובפרטיות יותר — ז' מדות הרעים, שהם כנגד ז' עממין³⁰.

ועז"נ³¹ "ובנו בחרת מכל עם ולשון" (בשעת מ"ת³²), וכיון שענין הבחירה נופל רק על שני דברים שווים, שאז יש צורך לבחור בא' מהם, הרי מובן, שענין הבחירה לא קאי על הנשמה, שאין לה השוואה כלל עם נה"ב כו', ואפילו לא על הגוף, שהרי גם הגוף של יהודי שונה לגמרי מהגוף של גוי³³, אלא רק בנוגע לחומריות של הגוף — "הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם"³⁴ — ישנו ענין הבחירה מלמעלה ("ובנו בחרת").

וכשם שב"עולם גדול" ישנה הפעולה של חג הסוכות בנוגע לשבעים אומות העולם, כך גם ב"עולם קטן זה האדם"³⁵, הנה בהמשך לר"ה שבו נפעל הענין ד"תמליכוני עליכם"³⁶, ישנה גם הפעולה של חג הסוכות בנוגע לבירור החומריות כו'³⁷.

* * *

ו. כדי להבין בעומק יותר את תוכן היו"ט של חג הסוכות (שהרי כל עניני התורה צריכים לבוא בהבנה והשגה גם בעומק הדברים כו'), יש להתבונן בשמו של היו"ט, שמורה על תוכנו (כתורת המגיד³⁸).

ובכן: חג הסוכות נקרא בשם "חג האסיף", "זמן שאתה אוסף תבואתך מן השדה לבית"³⁹, משא"כ חג הפסח שהוא ב"חודש האביב", "שהתבואה מתמלאת בו באבי"⁴⁰, וחג השבועות, שהוא "חג הקציר" (שבו מביאים שתי הלחם וביכורים)⁴¹.

והענין בזה:

חג הפסח בא לאחרי ההכנה שע"י ענין הזריעה, שקשור עם ענין

28) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ צ, ד. חל"ד ע' 107. וש"נ. ובכ"מ. (34) תניא פמ"ט.

29) ראה שבת קה, ב. (35) תנחומא פקודי ג. ועוד.

30) ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים (36) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

31) בתחלתו (ס"ע ד ואילך). וש"נ. (37) חסר סיום השיחה (המו"ק).

32) נוסח ברכות ק"ש. (38) או"ת בתחלתו (סי"ד).

33) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ד. (39) תשא לד, כב ובפרש"י.

34) משפטים כג, טו ובפרש"י. (40) שם, טז ובפרש"י.

35) ראה שבת פו, ב. וראה גם תו"מ (41) שם, טז ובפרש"י.

האמונה, כמאמר⁴²: "מאמין בחי העולמים וזורע", היינו, שענין האמונה בא לידי ביטוי בפועל בענין הזריעה⁴³.

* * *

(42) ירושלמי — הובא בתוד"ה אמונת (43) חסר כל המשך השיחה (המו"ל).
— שבת לא, א.

הוספה

א

בי"ה, ב' טבת תשי"ד

ברוקלין

ש"ב הווי"ח אי"א נו"נ כו' מוה"ר זאב דוב שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו...

מ. שניאורסאהן

נ.ב. במ"ש אודות נטיעת האתרוגים מקאָלאַבריא באה"ק ת"ו, הנה ימים אלו אכתוב להרה"ג והרה"ח כו' מוהר"ש שי הרליק מכפר חב"ד, להודיע אצלו האפשריות בזה.

ב

[י"ג סיון תשי"כ]

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצאי חה"ש.

א

מצילום האגרת.

מוה"ר זאב דוב: לודמיר, ירושלים. אגרות נוספות אליו — אג"ק חי"ד אגרת ד'תתקטז, ובהנסמן בהערות שם. ח"ל אגרת יא'שעה. לקמן אגרות הבאות. וראה גם אג"ק חכ"ד אגרת ט'קמה. חכ"ה אגרת ט'תקנז.

נטיעת האתרוגים מקאָלאַבריא באה"ק ת"ו: בהמשך לזה, ראה אג"ק ח"י אגרת ג'נו; חי"ג אגרת ד'שלז, ובהנסמן בהערות שם. חי"ט אגרת ז'סט (ס"ג). לקמן אגרות הבאות. ימים אלו אכתוב להרה"ג.. מוהר"ש שי הרליק מכפר חב"ד: לא הגיע לידינו. וראה אגרת אליו בענין זה — אג"ק חי"ג אגרת ד'שפא.

ב

נכתבה על מכתב שנשלח לכו"כ בתאריך זה — נדפס באג"ק חי"ט אגרת ז'שלא. קטעים אלו (מצילום האגרת) אל מחותי הווי"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה זאב דוב שי לודמיר. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.

במשי"כ ע"ד עצי פרי הדר שבכחב"ד – לדעתי יש להוסיף ולנטוע בהצלחה.

בענין העש – יש להתייעץ עם מומחים בכגון דא. ותשועת ה' כהרף עין.

ג

בי"ה, ג' מני"א תשי"ב

ברוקלין

מחות' הו"ח אי"א נו"נ מוה' זאב דוב שי

שלום וברכה.

לאחרי הפסק נתקבל מכתבו מבין המצרים – יהפכו לששון ולשמחה

– בקרוב

ובעת רצון יזכירו אותו וכן זוגתו תחי', על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, מתאים לתוכן כתבו, וזכות השתתפותו בהתועדות יום הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר שעל הציון הק' שלו יזכרו, תעמוד להם בכל המצטרך להם.

נעם לי לקרות במכתבו בהנוגע להפרי עץ הדר בכפר חב"ד ושגשוגו. ויהי רצון שיתוסף הצלחה בזה כפשוטו וכמשמעו, וכדרז"ל פרי עץ הדר זה הקבי"ה – גילוי אלקות ע"י התורה ומצותי וגילוי כללי ע"י מצוה הכללית דמצות ד' מינים.

בברכה לבשו"ט בעניינים הכללים והפרטים מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב

מ. שניאורסאהן

נ.ב. לשאלתו בהנוגע האם להוסיף בנטיעות ויחורים וכו' – יש להתייעץ בזה עם היודעים המצב על אתר, ויודעים ע"ד כל הנ"ל בפרטיות.

עצי פרי הדר שבכחב"ד: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם. להוסיף ולנטוע: ראה גם לקמן אגרת הבאה (בשולי האגרת).

ותשועת ה' כהרף עין: ראה הנסמן במנחה ליהודה (ירושלים, תשי"ז) ס"ע 27 ואילך.

ג

מצילום האגרת.

מוה' זאב דוב: לאדמיר, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו – לעיל אגרת א, ובהנסמן בהערות שם.

להפרי עץ הדר בכפר חב"ד: ראה לעיל שם, ובהנסמן בהערות שם.

וכדרז"ל פרי עץ הדר זה הקב"ה: ויק"ר פ"ל, ט.

להוסיף בנטיעות כו': ראה לעיל אגרת הקודמת.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד חייל ב"צבאות השם"
משה חיים שיחי
ליום הולדתו כ"ח אלול ה'תשע"ד
וליום הכנסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה
וא"ו תשרי ה'תשע"ה
ולזכות אחיותיו ואחיו
מרים חי', פריידא מלכה, מנחם מענדל,
מנוחה רחל, חנה ליבא ומושקא
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת אסתר שיחיו ליינ
ולזכות זקניהם שיחיו